

Március 15-e alkalmából immár tizenkettedikszor kap több koszorút a Vasszékely szobra, holott története nem az 1848-49-es eseményekkel kapcsolatos, hanem az első világháborúéval. Egyfelől érthető, hiszen az impozáns bronzszobor kiváló éke a térnek, valósággal kínálja magát az ünnepségek számára.

Fotók: Csedő Attila

Ám talán kevesen tudják, hogy a város rögtön a rendszerváltás után, 1990-ben állíttatott egy 48-as emlékművet. Igaz, hogy sokkal szerényebb dologról van szó, s az idei ünnepségen meglepődve vettük észre, hogy a fúvószenekar mögötti kopjafákra egy nejlonzacskó került, s amúgy is elég rossz állapotban van.

A három kopjafát 22 éve, 1990. március 15-én az akkor létező *Székelyudvarhelyi Ifjak Szövetsége* (SzISz – ez a jogelődje volt a későbbi Polisz ifjúsági szervezetnek, illetve az Udvarhelyi Fiatal Fórumnak) és a *Fafaragók Klubja* (SzfK) állíttatta.

A visszaemlékezők szerint azért, mert akkoriban nem volt olyan emlékmű vagy hely, amin és ahol el lehetett volna helyezni a kegyelet koszorúit az első szabad ünnepségünkön, amikor talán soha nem látott tömeg lepte el a későbbi Márton Áron teret (akkor még nem így hívták). Több udvarhelyi fafaragó is dolgozott rajtuk, a kopjafákra feliratok kerültek (Pro Patria, Da Pacem Domine) a kor akkori euforikus hangulatának megfelelően. A három kopjafa

nem véletlenül kapott helyet a Patkóban.

Az építmény felső része tulajdonképpen egy országzászlós emlékmű volt, melyen öt címer nyomai ma is látszanak. A kőépítmény az ún. "kicsi magyar világban", Erdélynek az anyaországhoz való visszacsatolása után, 1941 folyamán épült – ezt **Gidó Csaba** székelyudvarhelyi történész kutatásaiból tudjuk.

Szeptember 5-én avatták fel, annak egyéves évfordulóján, hogy a magyar honvédek átlépték a régi, Trianonban húzott határvonalat. Akkor zászlórúd is emelkedett a Patkóból, amin magyar országzászló lobogott: ezt a testvérváros Pestszentlőrincről kapta Székelyudvarhely. A Felső piacteret a kőépítmény alakja miatt hívjuk azóta is Patkónak.

Egyébként a város két zászlót is kapott: a másikat a *Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségétől*, amit a Kuvar-domb oldalában állítottak fel. A készruhágyárral szemben, a mai töltőállomás mögött szintén volt egy kőépítmény, ami a visszaemlékezések szerint egy Ferenc Józsefet és egy Vilmos német császárt ábrázoló domborművet tartalmazott – ezt természetesen a kommunizmus éveiben "átalakult", majd eltűnt.

A benzinkút újjáépítésével és a támfalak kialakításával végleg a múlté lett, pedig a kilencvenes években "A világháború emlékére" felirat még jól olvasható volt egy lapos kövön. A Patkót Asztalos Kálmán

udvarhelyi mérnök tervezte

az akkor *Batthyány-térnek* hívott (azelőtt *Deák térnek* hívták, Deák Ferencről kapta a nevét) központi helyen, az iskolák és polgári házak által közrefogott téren. A korabeli tudósítások szerint az avatón az adományba kapott zászlót csak a rúd feléig húzták fel, ezzel azt jelezték, hogy csak az ország egyik fele tért vissza.

A zászlórúd alatt két kopjafa volt, a Patkó belső részén pedig öt dombormű-címer: Udvarhely vármegye, Székelyudvarhely, Magyarország, Erdély és Pestszentlőrinc címerei. Ezeket a háború lejárta és az újból Romániához kerülés után levették, a helyük azonban ma is látszik a köveken.

A régi Vasszékely néhány méterrel előbb állott, ezt 1917. december 8-án avatták – a mostaninál kisebb volt, egy pagodaszerű építmény alatt állt, fából készült és fémpikkelyek borították (egy darabját őrzi a Haáz Rezső Múzeum). 1919-ben a szobrot lebontották, de az építmény még állt néhány évig, a Patkó építésekor már nem.

Az új Vasszékelyt, **Szabó János** szobrászművész alkotását 2000. március 15-én avatták fel, az eredetileg a 82-es gyalogezred hősiessége előtt tisztelgő, ma a talapzatán a két világháborúban elesett udvarhelyiek névsorát tartalmazó szobor azóta egyfajta szimbóluma is Székelyudvarhelynek.

Az úrnapi búcsút már – a feljegyzések szerint – a 18. század elejétől itt tartották az udvarhelyiek, akárcsak ma, a Krisztus-szobor (**Harmath Ödön** tanár alkotása) pedig 1901 nyarán került a térre. A Deák-, majd Batthyány-térből lett Márton Áron tér 1990 óta

egyfajta udvarhelyi fórum.

Több ünnepséget is itt tartanak, a március 15-it is, de ez a karácsonyi éjféli mise helye, illetve a rendszerváltás után több tiltakozó összejövetel, tüntetés, később szabadtéri koncert helyszíne is.

Székelyudvarhely egyik központi tere maga az élő történelem, rendkívüli és hétköznapi történetek, események szemtanúja. Sajnos a Patkó nagyon megöregedett, egyik oldala vészesen dől, aszfaltja töredezett, igen átfogó felújítási munkát követel. A három '48-as kopjafa napjainkban egymásnak dőlve áll, a szerkezetük meglazult, a faanyag korhadt.

A polgármesteri hivatal tervei szerint idén kijavítják a Márton Áron teret: az önkormányzat ezt eldöntötte, a költségvetésbe pedig belefoglaltatott a javításhoz szükséges pénz. Remélhetőleg a jobb sorsra érdemes kopjafákat is megerősítik, s talán az is elképzelhető, hogy jövőben kap néhány koszorút is az az emlékmű, amit erre a célra építettek.